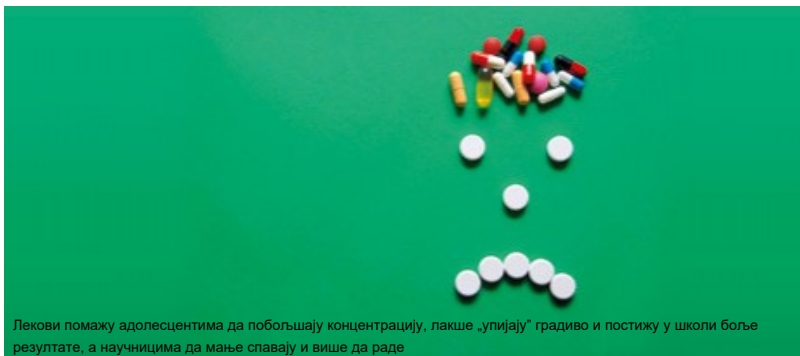


КАКО ДА ЧОВЕК ПОСТАНЕ БОЉИ

Пилула за боље учење

Ако је веровати научницима данас се помоћу лекова може поправити родитељска љубав, повећати концентрација тинејџера, продубити саосећање, али пут ка „бољем човеку“ прате и силна искушења, истиче биоетичар, професор др Војин Ракић

Аутор: Драгољуб Стевановић | понедељак, 21.04.2014. у 08:00



Лекови помажу адолесцентима да побољшају концентрацију, лакше „упијају“ градиво и постижу у школи боље резултате, а научницима да мање спавају и више да раде

Може ли човек да постане бољи, питање је које се одавно поставља, а покушаји да се у томе успе често су завршавали нимало славно. Стварање „новог човека“ поново је тема филозофа, научника, медицинских стручњака, етичара који пишу текстове у угледним светским часописима и полемичу докле се сме интервенисати у поправљању мана и стварању нових врлина.

Некада су то били помпезни филозофски и политички покрети, а данас се ипак све своди на лекове који у себи садрже супстанце попут серотонина или окситоцинина који благотворно утичу на ментално стање човека. Наравно, не увек и без последица или, како се то стручно каже, контраиндикација.

Ево неколико примера. Још деведесетих година прошлог века у Сједињеним Америчким Државама трудницама је био на располагању такозвани назални спреј који им је помогао да с више саосећајности одгајају своју бебу укључујући и обавезно дојење. Данас се у тој земљи лекови дају и адолесцентима који су хиперактивни, имају слабу концентрацију на часовима и постижу лошије резултате на тестовима. Тиме они појачавају своје сазнајне функције, мозак им боље ради, лакше „упијају“ градиво и, наравно, бележе боље резултате. Њима су се придружили и научници којима терапија лековима омогућава да мање спавају и више да раде (мада не и да „продубљење“ размишљају), дакле, у стању су да побољшају своје сазнајне капацитете, па су самим тим и продуктивнији у својим научним областима.

Почетна (/) / (/scc/rubrika/396)

ПОВЕЗАНЕ ТЕМЕ

магазин (/scc/tags/articles/3070/%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B7)



</scc/clanak/360561/Sport/Sportske-price/Rolingstoun-Jugoslavija-najbolji-tim-koji-nije-postojao>



</scc/clanak/348591/Praznik-proleca-i-usecerene-gloginje-za-srecu-u-Godini-Majmuna>



</scc/clanak/348218/NAS-REPORTER-U-SAN-FRANCISKU-Zima-li-je-letu-li-je>

И у нашој земљи ова тема се полако намеће, али за сада више теоретски, на семинарима, у научним институцијама, а мање у животу. Истина, ни у развијеним западним земљама па тако и у САД није се много одмакло од онога што се у овој области практиковало деведесетих година прошлог века због многих, још неразјашњених недоумица.

До сада су се промене у учењу односиле на методе наставника, измене наставних програма, а у будућности ће се можда тражити у медикаментима. Рецимо, ако због непажње на часу деци дамо пилуле које ће побољшати њихову пажњу и унапредити учење. Уместо да се трудимо да смањимо буку у учионици ми, дакле, настојимо да смањујемо „буку“ у дечјој глави.

– Међу стручњацима постоје разлике у погледу стимуланса и присутна је етичка дилема кад је реч о њиховом коришћењу. Неки то подржавају јер сматрају да је у реду помоћи слабијима да постану бољи, или „осредњима“ да буду натпросечни. Као аргумент истичу да није ничија заслуга што се родно с већим или мањим способностима, али поставља се питање докле ће нас то довести, где је крај таквим „експериментима“, води ли таква пракса оправдану допинга и у спорту, и у другим областима – указује професор др Војин Ракић, директор Центра за биоетичке студије у Београду.

Осим повећања сазнајних и интелектуалних могућности у последње време све се више говори и о моралном усавршавању личности. Серотонин и окситоцин утичу саосећајност, а познато је да се природним путем више луче код жена. Емпатија је основа многих моралних начела, а особе обдарене том способношћу склоније су да чине добра дела и да помажу другима. Или како се то и у многим религијама проповеда, а наглашено је и у хришћанству – „Не чини другом оно што не желиш да чине теби“ или „Дајте и биће вам дато“.

Наш саговорник наводи пример: дешава нам се да често прођемо поред просјака коме је потребна помоћ, и у журби увек нађемо неки изговор типа „јао, новчаник ми је у торби, журим“. Помислимо да је требало да дамо неки прилог, али нас мрзи и тражимо изговора. Вероватно је разлог томе што често немамо довољно емпатије према другима, а узимањем одговарајућих лекова можда бисмо могли постати саосећајнији и склонији милосрдним поступцима. Та врста фармаколошких интервенција још увек није ефикасна, али то је будућност која се не може избећи – сматра др Ракић

Наравно, појашњава наш саговорник, није све ни у саосећајности, јер се зло мора кажњавати, не можете рећи: „Добро, он је убица, али ајде да му опростимо, много је патио у животу, јадан, итд.“. Елементарно осећање правде подразумева да свако зло повлачи казну.

Феномен такозваног моралног побољшања за сада дели научнике јер неки сматрају да је држава дужна да га спроводи над сваким појединцем. Ту теорију највише заступају Швеђанин Персон и Аустралијанац румунског порекла Савулеску, обојица са Оксфорда.

– Залажем се за то да би човеку требало оставити слободу да бира да ли ће користити стимулансе који ће га наводити на моралније поступање. Побољшање је тиме дозвољено, али свако од нас ипак задржава своју слободу да бира како ће поступати, што је у јудеохришћанској традицији кључно. Има више путева које можемо одабрати, а на нама је да одлучимо за који ћемо се одредити – каже др Војин Ракић.

Неки од научника сматрају да је примена биомедицинских средстава на здравим људима друштвено неприхватљива, јер може довести до промена људске физиологије и генетике, и у крајњем исходу, „реконструкције“ људи. Насупрот њима су они који у биомедицинском, па и сазнајних (когнитивних) побољшањима не виде ризике веће од оних који носи уобичајено лечење болесних или вакцинација здравих људи.

Иначе добровољно морално биопобољшање почиње да израста у специфичну концепцију побољшања коју одавно заступа нова српска школа биоетике Центра за биоетичке студије, а која се неформално описује као „трећа позиција“.

У неким случајевима се дејство серотонина показало као веома лоше. Чак се дешавало да су они који су се од њега одвикавали починили масовна убиства. Треба бити опрезан, али не треба гајити илузије да се у будућности неће све више посезати за лековима ове врсте. Треба очекивати и да фармакологија напредује, па и да лекови у будућности буду савршенији и бољи, с мање нежељених ефеката. Гледајући уназад кроз људску еволуцију, побољшање не представља нову активност. Људи су током историје настојали

[je \(/scc/clanak/348218/NAS-REPORTER-U-SAN-FRANCISKU-Zima-li-je-leto-li-je\)](https://scc.clanak/348218/NAS-REPORTER-U-SAN-FRANCISKU-Zima-li-je-leto-li-je)



[\(/scc/clanak/347234/Negde-tamo-iza-duge\)](https://scc.clanak/347234/Negde-tamo-iza-duge)



[\(/scc/clanak/346783/Govori-srpski-da-te-ceo-svet-razume\)](https://scc.clanak/346783/Govori-srpski-da-te-ceo-svet-razume)



[\(/scc/clanak/346336/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-3-januara-poklanjamo-vam-recepte-sa-Svete-gore\)](https://scc.clanak/346336/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-3-januara-poklanjamo-vam-recepte-sa-Svete-gore)



[\(/scc/clanak/346040/U-Magazinu-u-nedelju-horoskop-za-2016-godinu\)](https://scc.clanak/346040/U-Magazinu-u-nedelju-horoskop-za-2016-godinu)

да уз примену помоћних средстава унапреде и побољшају своје постојеће капацитете. Забрана лекова прошла би вероватно као и прохибиција алкохола. Потребна је едукација становништва, укључујући едукацију путем медија, како би се расветлиле све појединости ове проблематике, али свакако не и забрана биопобољшања, наглашава др Војин Ракић. Он додаје да су и даље актуелна многа традиционална питања као што су абортус, еутаназиа и палијативна нега старих лица. Тим традиционалним темама придружиле су се онедавно дебате о изазовима нових биотехнологија, као што су већ поменуто когнитивно и морално биопобољшање, клонирање, коришћење и чување матичних ћелија.

– Врло је вероватно да ће у наредним годинама и деценијама бити све више родитеља који ће у одговарајућим установама чувати пупчану врцу и постељицу својих новорођенчади. Разлог томе је што оне садрже матичне ћелије – ћелије од којих се могу добити све врсте других ћелија – а њима се могу лечити неизлечиве болести. Науку не можете зауставити, а чак и кад је крајње деструктивна забранити научни развој је илузија. Само морамо бити довољно паметни да на прави начин користимо научна достигнућа, а да при томе не уништимо себе. Зато је биоетика толико важна. Она помаже не само лекарима, већ и научницима да раде на добробит људи, како појединачно, тако и људског рода уопште – закључује директор Центра за биоетичке студије.



Коментари 0



Коментар...



[\(/scc/clanak/345569/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-20-decembra-citajte\)](/scc/clanak/345569/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-20-decembra-citajte)



[\(/scc/clanak/345183/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-13-decembra-citajte\)](/scc/clanak/345183/U-novom-broju-Magazina-u-nedelju-13-decembra-citajte)



[\(/scc/clanak/344721/Sutra-u-Magazinu-Harmonija-u-glavi-zdravlje-u-telu\)](/scc/clanak/344721/Sutra-u-Magazinu-Harmonija-u-glavi-zdravlje-u-telu)



[\(/scc/clanak/368287/Vucic-i-Orban-obisli-novu-deonicu-na-Koridoru-10\)](/scc/clanak/368287/Vucic-i-Orban-obisli-novu-deonicu-na-Koridoru-10)



[\(/scc/clanak/368285/Cucic-U-parkovima-1-300-migranata-smanjen-ulaz-u-Madarsku\)](/scc/clanak/368285/Cucic-U-parkovima-1-300-migranata-smanjen-<u>ulaz-u-Madarsku</u>))



[\(/scc/clanak/368223/Kako-je-doljanska-Teuta-postala-Peuta\)](/scc/clanak/368223/Kako-je-doljanska-Teuta-postala-<u>Peuta</u>))



[\(scc/clanak/368277/Spektar/Cetiri-nagrade-za-film-Dnevnik-masinovode-Milosa-Radovica-u-Nemackoj\)](/scc/clanak/368277/Spektar/Cetiri-nagrade-za-film-Dnevnik-masinovode-Milosa-Radovica-u-Nemackoj))



[\(/scc/clanak/368267/Sarkozi-priznao-poraz-na-unutarstranackim-izborima\)](/scc/clanak/368267/Sarkozi-priznao-poraz-na-unutarstranackim-<u>izborima</u>))



[\(/scc/clanak/368273/Snazan-zemljotres-potresao-Argentinu\)](/scc/clanak/368273/Snazan-zemljotres-potresao-<u>Argentinu</u>))



[\(/scc/clanak/368274/Završen-prvi-Jesenji-pozorisni-festival-u-Drvengradu\)](/scc/clanak/368274/Završen-prvi-Jesenji-pozorisni-festival-u-Drvengradu)



[\(/scc/clanak/368272/Pens-Nisu-me-uvredile-reci-glumaca-sa-Brodveja\)](/scc/clanak/368272/Pens-Nisu-me-uvredile-reci-glumaca-sa-Brodveja)

ПОЛИТИКА

© Политика Online
Политика новине и
Магазини
Трг Политика 1,
Београд, Србија

Мени

[Свет \(/scc/rubrika/1/Svet\)](/scc/rubrika/1/Svet)

[Политика](/scc/rubrika/2/Politika)

[\(/scc/rubrika/2/Politika\)](/scc/rubrika/2/Politika)

[Друштво](/scc/rubrika/3/Drustvo)

[\(/scc/rubrika/3/Drustvo\)](/scc/rubrika/3/Drustvo)

[Погледи](/scc/rubrika/4/Pogledi)

[\(/scc/rubrika/4/Pogledi\)](/scc/rubrika/4/Pogledi)

[Хроника](/scc/rubrika/5/Hronika)

[\(/scc/rubrika/5/Hronika\)](/scc/rubrika/5/Hronika)

[Економија](/scc/rubrika/6/Ekonomija)

[\(/scc/rubrika/6/Ekonomija\)](/scc/rubrika/6/Ekonomija)

[Култура](/scc/rubrika/7/Kultura)

[\(/scc/rubrika/7/Kultura\)](/scc/rubrika/7/Kultura)

[Србија](/scc/rubrika/9/Srbija)

[\(/scc/rubrika/9/Srbija\)](/scc/rubrika/9/Srbija)

[Београд](/scc/rubrika/10/Beograd)

[\(/scc/rubrika/10/Beograd\)](/scc/rubrika/10/Beograd)

[Спорт](/scc/rubrika/8/Sport)

[\(/scc/rubrika/8/Sport\)](/scc/rubrika/8/Sport)

[Спектар](/scc/rubrika/33/Spektar)

[\(/scc/rubrika/33/Spektar\)](/scc/rubrika/33/Spektar)

[Регион](/scc/rubrika/29/Region)

[\(/scc/rubrika/29/Region\)](/scc/rubrika/29/Region)

[Тема недеље](/scc/rubrika/19/Tema-nedelje)

[\(/scc/rubrika/19/Tema-](/scc/rubrika/19/Tema-nedelje)

[nedelje\)](/scc/rubrika/19/Tema-nedelje)

[Потрошач](/scc/rubrika/498/Potrosac)

[\(/scc/rubrika/498/Potrosac\)](/scc/rubrika/498/Potrosac)

[Магазин](/scc/rubrika/396/Magazin)

[\(/scc/rubrika/396/Magazin\)](/scc/rubrika/396/Magazin)

[Културни додатак](/scc/rubrika/22/Kultumi-dodatak)

[\(/scc/rubrika/22/Kultumi-](/scc/rubrika/22/Kultumi-dodatak)

[dodatak\)](/scc/rubrika/22/Kultumi-dodatak)

[ТВ Ревија](/scc/rubrika/1060/TV-Revija)

[\(/scc/rubrika/1060/TV-](/scc/rubrika/1060/TV-Revija)

[Revija\)](/scc/rubrika/1060/TV-Revija)

[Ризница](/scc/rubrika/1069/Riznica)

[\(/scc/rubrika/1069/Riznica\)](/scc/rubrika/1069/Riznica)

Линкови

[Претрага](/scc/pretraga)

[\(/scc/pretraga\)](/scc/pretraga)

[Временска](#)

[прогноза](#)

[Верски календар](#)

[Пријава на Билтен](#)

Линкови

[АРХИВА](#)

[\(/SCC/CLANCI/ARHIVA\)](#)

[ИМПРЕСУМ](#)

[\(/SCC/STRANICA/1/IMPRESUM\)](#)

[О НАМА](#)

[\(/SCC/STRANICA/4/O-NAMA\)](#)

[КОНТАКТ](#)

[\(/SCC/STRANICA/5/KONTAKT\)](#)

[ПРЕТПЛАТА](#)

[\(/SCC/STRANICA/2/PRETPLATA\)](#)

[ОГЛАШАВАЊЕ](#)

[\(/SCC/STRANICA/3/OGLASAVANJE\)](#)

[ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА](#)

[\(/SCC/STRANICA/6/PRAVILA-KORISCENJA\)](#)

[БИЗНИС КЛУБ](#)

[\(/SCC/CLANCI/BIZNIS-KLUB\)](#)